

Maa-ainesten oton nykytila ja kunnostustarve pohjavesialueilla

Varsinais-Suomi, Rauman seutu ja Pohjois-Satakunta

Varsinais-Suomen, Rauman ja Pohjois-Satakunnan seutujen pohjavesialueilta kartoitettiin yhteensä noin **1400 soranottoaluetta**, yhteispinta-alaltaan lähes **3300 hehtaaria**, soranottoalueiden nykytilan ja kunnostustarpeen kartoitushankkeessa (Sokka-hanke). Varsinais-Suomen liiton ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen yhteishankkeessa luokiteltiin pohjavesialueilla sijaitsevat maa-ainesten ottamisalueet niiden jälkihoito- ja kunnostustarpeen mukaan sekä selvitettiin soranoton kokonaismäärää pohjavesialueilla.

Maisematekijöihin perustuvan luokittelun mukaan noin **40 % sorakuopista** on kokonaispinta-alaan verrattuna **jälkihoitamattomia** kuoppia, joille ei soranoton päätyttyä ole tehty maisemointia tai muunlaisia kunnostustoimia. Joko osin tai kokonaan jälkihoidettujen kuoppien osuus on noin 20 % kuopista. Maa-ainesten ottaminen on käynnissä noin 40 %:lla kuopista.

Pohjavesiriskiin perustuvan luokittelun mukaan noin **kolmanneksella kuopista on suuri tai kiireellinen kunnostustarve**. Vähäinen kunnostustarve on noin 40 %:lla kuopista. Nykyisen maa-ainesluvan mukaisesti tulee kunnostetuksi noin kolmannes kuopista. Kokonaisuudessaan Lounais-Suomen alueella, Porin seutu mukaan lukien, on 23 pohjavesialuetta, joiden muodostumisalueen pinta-alasta **yli 25 %** on maa-ainesten oton vaikutuksessa ja **soranotto aiheuttaa potentiaalisen riskin pohjaveden laadulle**.

Yleisimmät soranottoalueiden **kunnostustarpeet** liittyvät **pistemäisiin uhkiin**, kuten **romuihin ja polttoaineisiin**, joiden poistaminen olisi mahdollista pienempinäkin kunnostusprojekteina. Tehostetulla neuvonnalla, ohjeistuksella ja valvonnalla voidaan vaikuttaa kuoppien tilaan niin maa-ainesluvan mukaisilla ottamisalueilla, kotitarveottoalueilla kuin vapaa-ajankäytössä olevilla pohjavesilampien mökkialueillakin. Koska maa-ainesten ottamisalueiden kunnostaminen jälkikäteen on hyvin hankalaa ja työlästä, tulisi erityistä huomiota kiinnittää ennakoiviin toimiin kaikilla nykyisillä ja tulevilla soranottoalueilla. **Maa-ainesten ottamisen ohjaaminen pohjavesialueiden ulkopuolelle on tarpeen** ja se vaatii edelleen laajempia selvityksiä kaavoissa osoitettavista korvaavista kiviainesten ottamisalueista, kiviainesten kierrätystavoista ja kierrätyspaikoista sekä mahdollisuuksista korvata pohjavesialueiden ja geologisesti arvokkaiden harjumuodostumien sora- ja hiekkavaroja teollisuudessa syntyvillä vaihtoehtoisilla aineksilla.

Seuraavat kuvat ovat ladattavissa median käyttöön paremmalla resoluutiolla Varsinais-Suomen liiton sivuilta (<http://www.vesseli.fi/maankaytto/aineistot/sokka/>)

Turun seutu

Kuoppia:
167 kpl
440 ha
Pohjavesialueita:
54 kpl
Kuopista:
Aktiivista ottoa 12 %
Suuri tai kohtalainen kunnostustarve 51 %
Jälkihoitamattomia 62%

Turunmaan seutu

Kuoppia:
73 kpl
160 ha
Pohjavesialueita:
28 kpl
Kuopista:
Aktiivista ottoa 37 %
Suuri tai kohtalainen kunnostustarve 19 %
Jälkihoitamattomia 48%

5

6

Salon seutu

Kuoppia:

397 kpl

632 ha

Pohjavesialueita:

78 kpl

Kuopista:

Aktiivista ottoa 47 %

Suuri tai kohtalainen kun-

nostustarve 12 %

Jälkihoitamattomia 33%

7

8

Loimaan seutu

Kuoppia:

310 kpl

872 ha

Pohjavesialueita:

24 kpl

Kuopista:

Aktiivista ottoa 57 %

Suuri tai kohtalainen kun-

nostustarve 25 %

Jälkihoitamattomia 29%

9

10

Vakka-Suomen seutu

Kuoppia:

97 kpl

280 ha

Pohjavesialueita:

18 kpl

Kuopista:

Aktiivista ottoa 21 %

Suuri tai kohtalainen kun-

nostustarve 27 %

Jälkihoitamattomia 39%

11

12

Rauman seutu

Kuoppia:

122 kpl

324 ha

Pohjavesialueita:

24 kpl

Kuopista:

Aktiivista ottoa 38 %

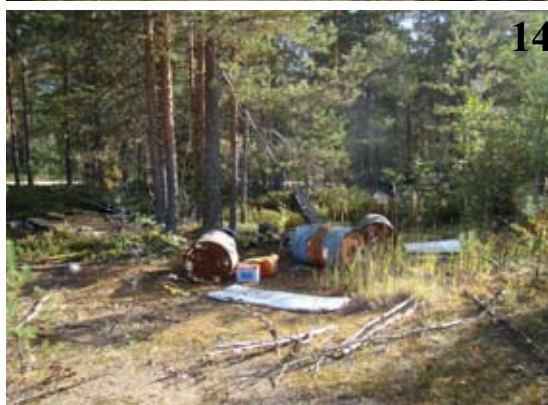
Suuri tai kohtalainen kun-

nostustarve 33 %

Jälkihoitamattomia 46%

13

14

Pohjois-Satakunnan seutu

Kuoppia:

255 kpl

579 ha

Pohjavesialueita:

27 kpl

Kuopista:

Aktiivista ottoa 49 %

Suuri tai kohtalainen kun-

nostustarve 19 %

Jälkihoitamattomia 29%

Kuvatekstit:

1. Sauvossa vanhan kuopan alueella metsään jätettyjä öljytynnyreitä.
2. Nousiaisissa kuopan pohjalle hylätty autonromu ja muuta metalliromua, kuopan alueelta maa-aineksia otettu paikoin pohjavedenpinnan alapuolelta.
3. Kemiön alueella kuoppaan tuotua seka- sekä remonttijätettä.
4. Dragsfjärdissä kuopassa olevia vanhoja auto- ja koneromuja sekä vanhoja säiliöitä.
5. Salon Kiikalan alueella kuopassa väärin säilytettyjä polttoainekanistereita.
6. Someron alueella kuoppaan tuotua puujätettä sekä avoin kemikaalikanisteri.
7. Loimaan Mellilän alueella kuopan pohjalla olevia polttoaine- ja öljysäiliöitä sekä osin maahan haudattu öljyistä jätettä sisältävä tynnyri.
8. Loimaalla pieneen kotitarveottokuoppaan tuotuja rakennus- ja metalliromua sekä vanhoja kodinkoneita.
9. Laitilan alueella kuoppaan varastoituja metalliromuja sekä vanhoja säiliöitä.
10. Aktiivinen ottotoiminta-alue Laitilassa, josta maa-ainestenottoa pohjavedenpinnan alapuolelta.
11. Säkylän alueella kuopassa oleva öljyä vuotava kone.
12. Euran pohjavesialueella kuoppaan säilöttyjä vanhoja, pääosin huonokuntoisia koneita.
13. Kankaanpään alueella kuoppaan tuotua metalliromua ja vanhoja koneita.
14. Jämijärven alueella kuoppaan on tuotu vanhoja öljy- ja polttoainesäiliöitä sekä auton akkuja.
15. Osittain maisemoitu maa-ainesten ottoalue Someron alueella.
16. Luontaisesti maisemoitunut vanha maa-ainesten ottoalue Koski Tl:n alueella.
17. Maa-ainesten oton yhteydessä kaivettu pohjavesilampi on virkistyskäytössä Loimaalla

Lisätiedot

Hankkeesta tehdyt raportit ovat saatavilla Varsinais-Suomen ELY-keskuksen nettisivuilta (www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi/julkaisut) ja kuopista tehdyt paikkatietoaineistot ovat katsottavissa Lounaispaikan karttapalvelussa (www.lounaispaikka.fi)

Hankkeeseesta lisätietoja ja raportissa olevia kuvia voi pyytää Varsinais-Suomen liitosta Aleksis Klapilta (aleksis.klap@varsinais-suomi.fi) tai 02-2100955.

